

покровительства і милосердя у релігійних образах світських споруд. Загалом композиції для фінансово-страхових та торговельно-виробничих установ мали через міфологізовані персоналії та сюжети, через добре впізнавані образи-символи мали передавати настрої, пов'язані зі складовими успіху. Оздоба банків та страхових компаній мали усіма засобами відобразити стабільність, силу та впевненість у завтрашньому дні. Декор інших громадських споруд, зокрема, пов'язаних з торгівлею та промисловістю, мав включати професійну атрибутику. За невеликої кількості декору, скульптурні елементи добре ілюстрували призначення споруди, водночас були наочною рекламою, мали привертати увагу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Архітектура Львова: час і стилі XIII–XXI ст. / [упоряд. і наук. ред. Ю. О. Бірюльов]; Національний університет «Львівська політехніка», Інститут архітектури, Громадська організація «Інститут Львова». – Львів: Центр Європи, 2008. – 720 с.: іл.
2. Банцекова А. Шляхом архітектури Ар Деко / Анна Банцекова. – Львів: Стальова Воля, 2008. – 131 с.: іл.
3. Білан Б. Найгарніший банк Львова. Будинок Гауснера – від Галицького кредитного земського товариства до Національного банку / Богдан Білан. – Львів: Априорі, 2014. – 25 с.: іл.
4. Бірюльов, Ю. Мистецтво Львівської сецесії / Юрій Бірюльов. – Львів: Центр Європи, 2005. – 184 с.: іл.
5. Вул. Зелена, 59 – спортивний комплекс [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.lvivcenter.org/uk/lia/objects/?ci_objectid=1966
6. Науковий каталог малярських творів Олекси Новаківського [Текст]: за матеріалами ювілейної виставки до 125-ліття від дня народження / [упоряд. Л. Волошин, З. Грушовець; Міністерство культури і туризму України, Національний музей у Львові ім. Андрея Шептицького, Художньо-меморіальний музей Олекси Новаківського]. – Львів: Кольорове небо, 2008. – 100 с.: іл.
7. Семчишин-Гузнер О. Участь Модеста Сосенка в оздобленні Музичного інституту імені Миколи Лисенка у Львові в 1912–1916 роках / О. Семчишин-Гузнер // Літопис Національного музею у Львові імені Андрея Шептицького. – 2012. – № 9. – С. 170-181.
8. Шорске К. Е. Віденський fin-de-siecle: політика і культура / Карл Е. Шорске; [пер. з англ. О. Коцюмбас]. – Львів: Класика, 2003. – 320 с., [16] с. іл.
9. Biriulow J. Rzeźba lwowska od połowy XVIII wieku do 1939 roku: od zapowiedzi klasycyzmu do awangardy / Jurij Biriulow. – Warszawa: Neriton; Toruń: Stowarzyszenie Sztuki Nowoczesnej, 2007. – 388 s.: il. – (Сер.: Rzeźba XVIII-XX wieku).
10. Komar Ż. Trzecie miasto Galicji: Stanisławów i jego architektura w okresie autonomii galicyjskiej / Żanna Komar; fot. Paweł Mazur. – Kraków: Międzynarodowe Centrum Kultury, 2008. – 447 s., [1]: il.

УДК 7.067.

Анна ЄФІМОВА,

аспірант,

Львівська національна академія мистецтв,

м. Львів, Україна

ХУДОЖНІ ПРАКТИКИ В МІСЬКИХ ПРОСТОРАХ ЗАХІДНОЇ УКРАЇНИ ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ

Єфімова А. В. Художні практики в міських просторах Західної України початку ХХІ століття: перспективи та напрямки розвитку. У статті досліджено основні напрямки розвитку мистецтва відкритих міських просторів в контексті західноукраїнського регіону початку ХХІ ст., беручи до уваги як традиційні художні форми (пам'ятники, жанрові міські скульптури, меморіальні таблиці), так і інноваційні арт-практики (public art, арт-інтервенції, соціально-орієнтовані проекти тощо), виявлено певні тенденції. Зокрема, на державному та регіональному рівнях з'ясовано ключові передумови, що сприятимуть актуалізації нових мистецьких форм в міських просторах та апробації світового художнього досвіду в урбаністичних арт-практиках на наших теренах; окреслено майбутні перспективи.

Ключові слова: міський простір, сучасні мистецькі об'єкти, арт-практики, розвиток, перспективи.

Ефимова А. В. Художественные практики в городских пространствах Западной Украины начала ХХІ века: перспективы и направления развития. В статье исследованы основные направления развития искусства открытых городских пространств в контексте западноукраинского региона начала ХХІ в., принимая во внимание как традиционные художественные формы (памятники, жанровые городские скульптуры, мемориальные доски), так и инновационные арт-практики (public art, арт-интервенции, социально ориентированные проекты и т. д.), выяснены некоторые тенденции. В частности, определены некоторые условия, как на государственном, так и на региональном уровнях, которые способствуют апробации мирового художественного опыта в урбанистических арт-практиках в нашей стране. Намечены будущие перспективы.

Ключевые слова: городское пространство, современные художественные объекты, арт-практики, развитие, перспективы.

Yefimova A. The urban art practices in Western Ukraine at the early XXI century: the perspectives and development trends. The article explores the main directions and trends of development of urban art practices in the west Ukrainian region of the early XXI. These practices include traditional art forms (monuments, sculpture, memorial plaques) and innovative art practices (public art, art-interventions, art in the public interest, etc.) In particular, it identified some conditions, both at the state and regional levels, which will contribute to approbation the global art experience in the urban art practices in our country. The future prospects also outlined.

Keywords: urban space, modern art objects, art practices, development prospects.

Постановка проблеми. Художні практики в міському просторі у комплексі постають виразним мистецьким та соціокультурним феноменом, який присутній у повсякденному житті соціуму та кожного міста у найрізноманітніших його проявах: від класичних монументів до концептуальних арт-інтервенцій у вигляді інсталяцій чи перформансів. Такі об'єкти та проекти безпосередньо впливають на візуально-естетичний та культурно-символічний облік міського простору, несуть певні сенси, актуалізують пам'ять та суспільну свідомість. Цей напрям позаінституційної мистецької діяльності постає важливим елементом конструювання міської ідентичності та діалогу з суспільством. Його розвиток, зважаючи на світовий досвід, є показником демократичної країни та складовою культурного брендингу сучасних міст. Відповідно, актуально на даному етапі дослідити основні напрямки та окреслити перспективи розвитку практик мистецтва в міських просторах у контексті західноукраїнського регіону.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Окреслюючи ступінь дослідження проблеми, можемо констатувати, що вона практично не розроблена в українському науковому дискурсі, зокрема, стосовно західноукраїнських міст. Слід віддати належне дослідженням О. Чепелик [8], в яких висвітлено світовий та український досвід стосовно розвитку сучасного мистецтва в урбаністичних просторах, окреслено деякі проблеми. Важливими для даного дослідження стали також монографія М. Протас [4], публікації В. Венгринюка [1], В. Расевича [6], Ю. Зерній [3] та ін., а також ряд журналістських статей інформативно-фактологічного характеру.

Мета статті – визначити основні напрямки та окреслити перспективи подальшого розвитку художніх практик в міському просторі в контексті західноукраїнського регіону.

Виклад основного матеріалу дослідження. Враховуючи здебільшого суспільно корисне призначення об'єктів сучасного монументального мистецтва у відкритих міських просторах, цей напрямок художньої діяльності потребує, перш за все, належної підтримки на державному рівні. Незважаючи на розширення діапазону художніх практик, вони все-таки залишаються одним із ефективних державницьких інструментів (як традиційні монументальні об'єкти так і різного роду альтернативні практики, починаючи від сучасних настінних розписів до соціально орієнтованих проектів). Тут можемо виокремити три основні напрямки державної політики, що повинні сприяти якісному розвитку урбаністичних арт-практик: це політика пам'яті, культурна та освітня політика.

Чи не найбільш проблемними на даному етапі є традиційні пам'ятники, які практично не розвиваються та продовжують наслідувати радянські естетичні канони. Адже саме пам'ятник, маркуючи простір та утворюючи так звані «місця пам'яті», є одним із ключових інструментів реалізації політики пам'яті в просторі міста. Однак в період кінця ХХ – початку ХХІ ст. держава надалі здійснює монументальну пропаганду згідно з радянськими стандартами, практично не змінюючи мистецькі засоби [4:820].

Відповідно, сьогодні важливо переглянути деякі аспекти політики пам'яті в Україні, що стосуються символічного маркування міського простору, та запровадити оновлені підходи. Важливим є подолання заідеологізованості традиційних художніх практик, а також їх подальший формальний та концептуальний розвиток. Однак варто зазначити, що мова не йде про повну відмову від фігуративних скульптур у міському просторі, оскільки це вважається найбільш адекватним способом звернення до широких мас.

Важливо знаходити нові, осучаснені якісні рішення, позбавлені відбитків минулої доби. Ці питання повинні регулюватись, перш за все, на державному рівні, зокрема, входить до компетенції Українського інституту національної пам'яті (УІНП), що функціонує з 2006 р. як найважливіша інституція з вироблення державної політики пам'яті в Україні. Серед його завдань – вивчення трагічних подій в історії народів України, участь у вшануванні пам'яті їхніх жертв та залучення до науково-просвітницької, освітнянської роботи, пов'язаної з проблемами національної пам'яті тощо [1:34]. Проте видається доцільним, щоб окрім всього цього інституція такого роду якимось чином контролювала і мистецьку якість та доречність художньо-меморіальних засобів, які використовують для вшанування постатей та подій національної історії. Адже на сучасному етапі особливо важливо підтримувати новаторські мистецькі рішення та підходи до актуалізації пам'яті в міському просторі.

В цілому, суттєвим недоліком є також і практична невизначеність суб'єктів впровадження державної політики пам'яті, хоча до її реалізації дотичні якнайменше Міністерство освіти і науки України, Міністерство культури та низка інших організацій та інституцій [3:44]. Діяльність останніх також має бути націлена на розвиток та підтримку нових урбаністичних практик. Адже досить відчутним є дефіцит інформації про нові меморіальні форми та мистецькі засоби, що можуть мати місце в сучасному міському просторі. Тобто необхідною є певна просвітницька та науково-практична діяльність в цьому напрямку, яка повинна здійснюватися на рівні культурної політики держави, відповідними культурно-мистецькими інституціями, що є основними її інструментами.

Окрім того, що стосується культурної політики, важливим моментом є запровадження державних програм, що сприяють створенню сучасних мистецьких об'єктів у міських просторах. До прикладу, у країнах Західної Європи та США останні знаходяться у сфері так званого «суспільного замовлення». Зокрема, дослідниця О. Чепелик окреслила, як цей механізм було вперше запроваджено на рівні культурної та освітньої політики Францією, де ще в середині ХХ ст. розпочали функціонувати програми відсоткових відрахувань на розвиток мистецтва в міському просторі (1% від кожного капітального будівництва). Зазначимо, що такі програми позиці-

онуються як державний інструмент, який сприяє збагаченню мистецьких надбань країни. Процедура 1% дійсно дозволяє фінансувати монументальні або декоративні твори впродовж реалізації архітектурних об'єктів. Відповідно, бюджет мистецького твору є пропорційним обсягу 1% від повної вартості будівництва. Суспільне замовлення означає одночасно і мистецький об'єкт, що виходить за межі призначених для нього просторів, шукаючи зустрічі з населенням, і процедуру, обумовлену на різних етапах ініціативою замовника аж до реалізації твору та його сприйняття публікою включно [8:432-436]. Реалізація таких проектів та контроль за їх якостями здійснюється на рівні державних мистецьких інституцій. Відповідно, слід застосувати досягнення світової практики в Україні та запровадити програми, які б забезпечили донесення мистецької рефлексії на зміни в нашому суспільстві та створили б умови для відповідних соціокультурних трансформацій [8:444]. На рівні культурної політики також доцільно ініціювати та підтримувати різного роду міжнародні проекти, що стосуються актуалізації сучасних практик мистецтва в міському просторі та дають можливість перейняти практичний та теоретичний зарубіжний досвід у цій сфері.

Без сумніву, важливу роль у всьому цьому відіграє і освітня політика. Враховуючи динаміку сучасного мистецького процесу, виникає потреба у запровадженні нових дисциплін в освітні програми мистецьких та, частково, технічних ВНЗ, що розкривають основні теоретичні та практичні принципи роботи із сучасним міським простором. Це, в свою чергу, сприятиме розширенню сфери діяльності традиційних фахівців монументального мистецтва, дизайнерів, архітекторів, графіків, відповідатиме потребам часу та дасть змогу запровадити ефективні механізми естетизації та культурного оновлення сучасних урбаністичних просторів. Адже в міському просторі повинні працювати фахові художники, які володіють необхідними навиками, що відповідають запитам часу. Відповідно, важливим моментом постає комплексна підготовка висококваліфікованих кадрів.

Основною площиною, де безпосередньо запроваджуються нові підходи стосовно актуалізації сучасних художніх тенденцій та меморіальних практик в міському просторі є органи влади на місцях, як прямі виконавці державної політики. Адже встановлення/створення арт-об'єктів в публічному просторі, міста відноситься безпосередньо до їх компетенції. Зокрема, тут можемо окреслити перспективи та напрямки розвитку у конкретній прив'язці до специфіки західноукраїнського регіону.

Що стосується політики пам'яті, зазначимо, що на регіональному та місцевому рівнях важливим є, перш за все, усвідомлення чиновниками та громадою міста того, що політика пам'яті не повинна бути «грою з минулим» для досягнення власних цілей, а має стати тим елементом, який об'єднає українське суспільство та сконструює консолідовану етнонаціональну ідентичність, що особливо актуально на сучасному етапі [1:37].

У цілому, одним із найголовніших завдань практично для усіх міст регіону є вдосконалення механізмів встановлення/створення мистецьких об'єктів в міському просторі. Перш за все, повинна бути зрозуміла, дуже чітка процедура надання дозволів, позбавлена людського фактору, яка передбачатиме громадську участь в обговоренні мистецько-суспільних об'єктів, що мають з'явитись у громадському, публічному просторі [2]. Зазначимо також, що така процедура повинна стосуватись не лише пам'ятників, скульптур чи меморіальних дощок, а й сучасних мистецьких об'єктів у цілому. Без сумніву, важливою у цьому процесі є безпосередня участь місцевих громад у прийнятті рішень про встановлення того чи іншого об'єкта, конкурсному відборі та визначенні місця для його спорудження тощо.

Особливо це є необхідним на сучасному етапі, коли ми маємо досить багато ініціатив щодо спорудження різноманітних пам'ятників, малих архітектурних форм, таблиць та знаків, що перетворилось на проблему та викликає громадські протести. Жителі міст, в свою чергу, мають нарешті навчитися захищати публічний простір свого міста та не допускати, щоб у нього брутално втручалися незрозумілі форми і намагалися змінювати його під будь-яким претекстом: від сумнівного захисту українських національних інтересів і до увіковічення різного штибу героїв [6]. Адже безпосередньо громада міст повинна формувати якісне суспільне замовлення для своїх урбаністичних просторів. Відтак зауважимо, що станом на сьогодні вже можемо помітити деякі позитивні зрушення в цьому напрямку.

По-перше, у Львові, до прикладу, з громадською думкою поступово починають рахуватись та залучати активних мешканців міст до певних обговорень щодо пам'ятників. Чиновники разом з архітекторами, художниками і просто громадськими активістами розробляють положення про порядок встановлення пам'ятників та пам'ятних знаків [2]. Відбуваються громадські слухання по цьому питанню.

По-друге, помічаємо, що питання трансформації підходів до актуалізації пам'яті в міському просторі все частіше порушується на рівні чиновників, науковців та громадських діячів, що в свою чергу, впливає на громадську думку та свідчить про подальші перспективи та зміни існуючих стереотипів щодо мистецтва в міському просторі.

Складні суспільно-політичні події кінця 2013-2014 рр. (Революція Гідності, початок військових дій на Сході України), що супроводжувались трагічними наслідками із численними людськими жертвами, зумовили необхідність їх увічнення. Причому останній факт громадськість (особливо у західноукраїнському регіоні) почала позиціонувати як негайний і терміновий. Однак способи увічнення у більшості випадків пропонують традиційні та часто досить примітивні, тим самим забуваючи про те, що країна ступила на новий етап соціокультурного розвитку. Відповідно, для актуалізації пам'яті про переломні події української історії необхідно відмовитись від застарілих художньо-меморіальних

приймів, що є рудиментами радянської доби. Справедливо буде наголосити, що культивування останньої, яке такі мало місце в нашій країні останні двадцять років, ці ж самі події відкинули остаточно.

Позитивні зрушення в цьому питанні помічаємо вже сьогодні. У Львові маємо приклад кардинально оновленого підходу до вшанування пам'яті жертв трагічних подій Революції Гідності. У листопаді 2014 р. влада міста оголосила відкритий конкурс ідей із вшанування пам'яті Героїв Майдану «Небесна Сотня» із подальшим експертним і громадським обговоренням. Заохочувалося подання ідей/концепцій у різноманітних формах і виявах: простір, події, інституції, об'єкти, зокрема ландшафтні, монументальні, містобудівні, тощо. В результаті було подано 12 ідей, які були оприлюднені на сайті Львівської міської ради і виставлені для громадського огляду у Львівському палаці мистецтв вже у січні 2015 р. Крім того, таке оприлюднення мало інтерактивний характер та давало можливість відвідувачам виставки вже на місці внести і власні пропозиції щодо комемораційних концепцій та доповнити представлені ідеї [7].

В цілому, проведення такого конкурсу засвідчує прогресивні зміни в переосмисленні традиційних меморіальних практик та усвідомлення того, що існує широкий спектр новітніх художніх засобів для актуалізації пам'яті і, можливо, прийшов час їх апробації в українському контексті. Адже на сучасному етапі ми спостерігаємо загострення суспільно-політичної ситуації в країні, триває збройний конфлікт, з'являються нові жертви, які надалі потребуватимуть достойного увічнення. Відтак, враховуючи той факт, що Україна ступила на новий етап соціокультурного розвитку, важливо не повторювати помилок минулого і кардинально змінити підхід до увічнення пам'яті в міському просторі.

Передумовами подальшого розвитку пам'ятників та жанрової міської скульптури, перш за все, є налагодження процедури щодо встановлення таких об'єктів в містах західноукраїнського регіону, а також запровадження ефективних механізмів культурної та освітньої політики на державному рівні, про що йшлося вище. Це, в свою чергу, дасть змогу частково подолати проблеми комерціалізації та кітчю. Залишається сподіватися, що завдяки об'єднанню зусиль громадськості, тобто глядачів, до яких і звернені такі об'єкти, фахівців та міської адміністрації (що можемо помітити за останні роки у Львові), в найближчому майбутньому низькопробних, надмірно реалістичних кітчевих скульптур в просторах західноукраїнських міст з'являтиметься дедалі менше.

Особливу думку стосовно подальшого розвитку міської скульптури висловила російська дослідниця П. Попова. Вона припускає, що в майбутньому винятково творчі роботи, що характеризуються цікавими жанровими, композиційними і технологічними рішеннями, з'являтимуться в парках або у спеціально відведених для цього просторах – музеях сучасної скульптури під відкритим небом то-

що. В реальному ж міському просторі (чи то історичний центр чи новий район) твори жанрової скульптури дедалі більше набувають прикладного характеру, вони орієнтовані лише на привернення уваги звичайного глядача своєю «оповідальністю» і наочністю, чим і зумовлена їх надмірна деталізація і реалістичність форм [5:149–150]. Важко не погодитись, що фігуративні бронзові скульптури наврод чи можуть зникнути з міських просторів, однак стоїть питання про підвищення художньо-естетичних та культурних якостей таких об'єктів, а також виведення їх на новий рівень, що суголосний світовим мистецьким тенденціям. І якщо на рівні держави, міської влади та громадської свідомості зміниться розуміння та підхід до урбаністичних арт-практик, все-таки якісні мистецькі речі найближчим часом наповнять міські простори західноукраїнських міст. До прикладу, згадаємо проєкт «Арт-резиденції» в Івано-Франківську в результаті якого Павел Альтмахер – скульптор із світовим ім'ям – має залишити свою роботу (швидше за все, концептуальний public art-об'єкт) у просторі міста. Власне, сама фігуративна жанрова скульптура теж повинна мати місце у просторі міста, проте у дещо інших формах та конфігураціях.

Крім того, останніми роками помічаємо і тенденцію, коли виразно комерційні арт-об'єкти тяжіють до нових мистецьких рішень, які у порівнянні із бронзовими фігурами є тимчасовими та простими в реалізації. Зокрема, простежуємо зразки сучасних дерев'яних скульптур (або, швидше, інсталяцій) поблизу деяких готелів та ресторанів Львова. Така практика досить адекватна, оскільки подібні форми порівняно гармонійно взаємодіють з навколишнім урбаністичним ландшафтом та в разі його порушення можуть бути легко демонтованими.

На рахунок подальшого розвитку меморіальних таблиць як найбільш масової форми увічнення історичної пам'яті в міському просторі, помічаємо, що тут також починають використовувати альтернативні рішення. Зокрема, встановлюють тимчасові таблиці на прозорій основі, як-от пам'ятна таблиця Лесеві Курбасу, письменнику Ю. Покальчуку у Львові тощо, які досить легко сприймаються та органічно «вписуються» в архітектурне середовище, не перевантажуючи його. Крім того, відзначимо, що вартість такої таблиці, порівняно із традиційною, суттєво менша: якщо меморіальна дошка, із відливанням бронзи, вартує до 60 тисяч гривень, то вартість такої інформаційної дошки – 1000 грн. Проте, стосовно мистецької цінності, остання її практично не має, оскільки створюється за певним шаблоном із використанням новітніх технологій. Такі дошки не претендують на роль високохудожнього твору, тут домінуючим є, власне, інформаційно-інтерактивний аспект. Однак при цьому такі таблиці досить органічні з урбаністичними просторами. Тим більше, враховуючи проблеми із традиційними дошками та їх мистецькими якостями, то, можливо, на даному етапі значно доцільнішим буде надавати перевагу саме скляним інформаційним таблицям та підтримувати їх встановлення в

знак альтернативи бронзовим та кам'яним. Адже цей напрямок можна розвивати у художньому сенсі та надавати йому мистецьких якостей, використовуючи сучасні технології. Тим більше, що у регіоні для цього є усі ресурси: молоде покоління дизайнерів-графіків та художників, випускників мистецьких ВНЗ, які здатні запропонувати нові, спрощені та оригінальні мистецькі рішення для актуалізації пам'яті в міському просторі.

Серед передумов перспективного розвитку сучасних практик мистецтва в міському просторі можемо визначити запровадження на рівні міської адміністрації програм урбаністичного розвитку міст. У квітні 2015 р. таку програму прийняв Львів. Вона пропонує механізми, які базуються на найкращих сучасних світових практиках і покликані поліпшити якість життя у Львові, зробити міський простір зручнішим, доступнішим і більш привабливим для мешканців, гостей міста та інвесторів. Зважаючи на західний досвід, важлива роль у таких програмах відводиться художнім практикам, вони сприяють появі нових мистецьких форм в просторі міста. Також відзначимо, що окрім Львова до подібної програми під назвою «Інтегрований урбаністичний розвиток міста в Україні» долучилися і Чернівці.

Одним із пріоритетних напрямків у діяльності таких програм у сфері міської культури має стати є запровадження мистецьких урбан-ініціатив у віддалених районах міст, де практично відсутні художні об'єкти. Тут важливо, знову ж таки звернутися до західного досвіду, де в якості «суспільного замовлення» здійснюється благоустрій нових районів міст засобами мистецьких практик. Це, в свою чергу, візуально урізноманітнює та естетично насичує нові урбаністичні простри, а також сприяє актуалізації сучасного мистецтва серед ширшого кола незацікавленої аудиторії. Все це у комплексі суттєво впливає на формування культурно-мистецького образу міст, їхньої ідентичності. Відповідно, доцільним та актуальним є запровадження мистецьких ініціатив поза межами історичного центру, тим самим формуючи нові символічні маркери та культурні локації в міському просторі.

Останнім часом в західноукраїнському регіоні мають місце позитивні зрушення в цьому напрямку і практики благоустрою урбаністичних просторів за рахунок мистецьких творів набувають популярності. Проте, наразі це стосується тільки сучасних монументальних розписів (мурал-арт). Особливо за останній рік простежуємо запровадження нових урбан-ініціатив у різних містах. Так, наприклад, показовим є комплексний урбаністичний проект «Ревіталізація підзамче» Львові, який має на меті оновлення та актуалізацію історично-цікавого, проте досить занепаłego району міста, в тому числі і мистецькими засобами. В 2014 р. було оголошено відкритий конкурс муралів для цього району, а остаточний проект обирала місцеві жителі шляхом голосування. В цілому в межах урбан-ініціативи «Ревіталізації Підзамче» було створено декілька якісних сучасних муралів, які реалізовано

завдяки комплексному фаховому підходу, що відповідає європейським практикам. Крім того, на даному етапі продовжують оголошувати відкриті конкурси на створення муралів і для інших районів міста. В цілому, така тенденція демонструє приклад ефективної взаємодії владних структур, фахових інституцій та громади та говорить про подальші перспективи сучасних монументальних практик в місті. Сподіваємось, що найближчим часом останній досвід Львова у цьому питанні переймуть й інші міста регіону.

Ініціюють подібні проекти здебільшого організації та інституції, що займають урбаністичним розвитком міста («Інститут міста», «GIZ» у Львові, «Теплий арт» в Івано-Франківську тощо), що також варто відзначити як позитивну та перспективну тенденцію.

Зокрема, важливою є підтримка з боку мистецьких організацій концептуальних арт-інтервенцій в міському просторі (інсталяції, перформанси, хепенінги тощо). Такі практики часто є інструментом порушення соціальних проблем та виступають своєрідним каталізатором змін, що відбуваються в соціумі. Арт-інтервенції, як модель актуального мистецтва, наразі окреслили свої позиції у Львові та Ужгороді власне за рахунок сприяння певних культурно-мистецьких організацій та проектів (МО «Дзига» та проекти «Тижні актуального мистецтва», «Дні мистецтва перформанс». «Park.in/ Мистецтво в публічному просторі» у Львові, синтез-проекти «Екле», альтернативний галерейний простір «Коридор» в Ужгороді тощо). В свою чергу, в інших містах концептуальні арт-проекти в міському просторі практично не реалізуються. Проте за останній рік також помічаємо певну динаміку: створюються нові організації та ініціативи (Центр сучасного мистецтва, «Теплий арт» в Івано-Франківську, «Urban Safe» у Львові як платформа для обговорення проблем міського простору та ін.); в межах молодіжних фестивалів проводяться лекції, присвячені «соціальному мистецтву» (Міжнародний проект «Мистецтво заради змін» у Чернівцях) та ін. Крім того, в якості показового прикладу соціально-орієнтованого мистецтва варто згадати інсталяцію «Невидимі», реалізовану спершу в Івано-Франківську, а згодом переміщену до Львова на початку 2015 р. Не виключено, що після цей соціальний проект матиме продовження в інших містах.

Висновки і перспективи. Відтак, ключовою передумовою перспективного розвитку мистецтва в міському просторі є донесення до соціуму якісної інформації про світовий досвід та інноваційні можливості в цій сфері. Важливим є усвідомлення того, що мистецтво в міському просторі – це не лише пам'ятники, скульптури чи меморіальні дошки, а й сучасні, оригінальні та інтерактивні проекти, що мають суспільно-культурне значення. Одним із ефективних способів подолання стереотипу, що склався та зацікавлення проблемами мистецтва міських просторів може стати проведення конкурсів, виставок, фестивалів, симпозіумів під відкритим небом, що ознайомлювали б з тенденціями

розвитку мистецтва та творчістю мистців з різних міст і країн набагато ширше коло глядачів. Це дало б можливість встановити зворотний зв'язок між художниками та глядачами, а також вивчити смаки жителів щодо арт-об'єктів у міському просторі.

Важливим є запровадження різного роду курсів лекцій, семінарів, майстер-класів по роботі з міським простором, проведення науково-практичних конференцій. Враховуючи спектр проблем, присутніх сьогодні в урбаністичних арт-практиках, важливо залучати до їх обговорення як професіоналів – скульпторів, художників і архітекторів, – так і фахівців з урбаністики, культурології, мистецтвознавства, соціології, арт-менеджменту. Такий комплексний, професійний підхід дасть змогу ефективніше залучати громаду та ініціювати підтримку новітніх урбаністичних арт-практик різними громадськими ініціативами.

Викладений матеріал дає підстави стверджувати, що як традиційне, так і актуальне мистецтво в міському просторі в західноукраїнському регіоні поступово робить кроки до запровадження світових мистецьких тенденцій. Виявлена за останні роки динаміка створює сприятливі передумови для його подальшого розвитку, оскільки це важлива складова ідентичності та культурного бренду міста.

ЛІТЕРАТУРА

1. Венгринюк Л. Я. Політика пам'яті в сучасній Україні: поняття, характеристики, прояви на регіональному рівні / Л. Я. Венгринюк // Панорама політологічних студій. – 2012. – Вип. 9. – С. 33-40.
2. Гоголь Х. Чи вдасться впорядкувати у Львові процедуру засмічення міста? / Х. Гоголь // Новий погляд. – 26.11.2013. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.pohlyad.com/lvivnews/n/29903>
3. Зерній Ю. Державна політика пам'яті в Україні: становлення та сучасний стан / Ю. Зерній // Стратегічні пріоритети. – 2008. – № 3(8). – С. 42-50.
4. Історія українського мистецтва у 5 т. НАН України, ІМФЕ ім. М.Т. Рильського. – К., 2007. – Т. 5: Мистецтво ХХ століття. – С. 820.
5. Попова П. И. Современная жанровая городская скульптура Санкт-Петербурга: истоки, тенденции, перспективы развития // П. И. Попова. Труды Санкт-Петербургского государственного университета культуры и искусств. – Том 192, 2012. – С. 144-145.
6. Расевич В. Українізація міста / В. Расевич. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zaxid.net/news/cshowList.do?vasil_rasevich&tagId=51194
7. У Львові оголосили конкурс проектів із вшанування пам'яті героїв Майдану. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zaxid.net/news/showNews.do?u_lvovi_ogolosili_konkurs_proektiv_iz_vshanuvannya_pamyati_geroyiv_maydanu&objectId=1331312
8. Чепелик О. Суспільне замовлення для урбаністичних просторів / О. Чепелик // Сучасні проблеми дослідження, реставрації та збереження культурної спадщини: Зб. наук. пр. з мистецтвознавства, архітектурознавства і культурології. – К.: ІПСМ АМУ, 2009. – Вип. 6. – С. 430-445.

УДК 72.012.6

Борис СЛАЖНЄВ,

*аспірант кафедри теорії історії архітектури та синтезу мистецтв,
Національна академія
образотворчого мистецтва і архітектури,
м. Київ, Україна*

ПЛАСТИКА ЯК ПРІОРИТЕТНИЙ ВИЗНАЧНИК ЯКОСТІ ЖИТЛА

Слажнев Б. Б. Пластика як пріоритетний визначник якості житла. У статті розглядаються поняття архітектурної форми та архітектурної пластики. Проаналізовано ступінь вивченості проблематики. Ревізовано традиційні та доповнено нові засоби та засади організації архітектурної пластики.

Ключові слова: архітектурна форма, архітектурна пластика, композиція, структура.

Слажнев Б. Б. Пластика как приоритетный определитель качества жилья. В статье рассматриваются понятия архитектурной формы и архитектурной пластики. Проанализирована степень изученности проблематики. Ревизованы традиционные и дополнены новые средства и основы организации архитектурной пластики.

Ключевые слова: архитектурная форма, архитектурная пластика, композиция, структура.

Slazhnev B. Plastic as a priority determinant of the quality of housing. The article discusses the concept of architectural form and architectural sculpture. It analyzes the degree of scrutiny of the problems. Audited and supplemented by traditional means and new bases of the organization of architectural sculpture. Architectural plastic like degree of quality of residential building. Considered the concepts of architectural form and architectural plastic.

Keywords: architectural form, architectural plastic, composition, structure.